

v mariborski okolici, vendar ljubi južna tla in mirno okolico. Cvetnih delov seveda nima, sok je zaseden in duhti po žganju. „Samobramba“ diši prav prijetno po gibčnosti duha ali po sitnosti pesti. Vsak človek ljubi to cvetlico; lastnikovemu nosu diši, tujemu nosu pa smrdi. Sociologi trdijo, da ni varno udati se preveč zapeljivemu vonju. „Pravni čut“ dela človeku največ prijetnosti, pa tudi v družbi „Samobrambe“ največ skrbi. Ob cvetu diši po vlnudnosti, ob plodnici po sovraštvi in mržnji sad je bodičasta glavica, ki raztrosi semena kje bodi. V njegov cvet hodimo iskat strdi, a najti je ni.

Pokojnega tovariša Kriveca želje in volja ne cvetejo več na vrtu človeštva. Njegova materija je prhnela in smrt je prihitela. Občeval sem z rajnim Krivecem v zadnjih mesecih njegovega življenja ter gledal njegov propad; strmel sem na nečimernosti človeka ter se udal neizprosni usodi. Iz ust dragega mi znanca slišal sem večkrat željo, ozdraviti se zopet in delati na novo. V resnem svojem položaju reva ni mislil na grobni spomenik, ne na njegov napis: takega cinizma Krivec ni poznal. Gledal je večnosti v obraz in bilo mu je malenkostno, kar se zdravemu dozdeva važno. Ne vem si pojasniti, zakaj bi napis na Krivčevem spomeniku ne smel biti slovenski? Ne vem si pojasniti, komu bi škodoval nemški napis? Bodite prepričani g. dohtar, da Vas mariborski učitelji nimamo za privilegirane sentimentalista, da smo tudi ljudje s pietetnim čutom do umrlih in da želimo Krivecu spomenik z napisom, katerega zagovarjate Vi. Kot predsednik in voditelj zborovanja o priliki uč. izleta v Slivnico sem na koncu razgovora o dotičnem napisu izjavil, da ima marib. uč. društvo nabrati le denarni primankljaj za spomenik, a da se vse drugo v tej zadevi prepusti ptujskemu učit. društvu, ozir. g. tov. Podobniku. To izjavo so vzeli zborovalci na znanje, toda zapisnikar je ni omenil v dotičnem poročilu. Pritegnem Vam tudi rad, da si mednarodnega napisa na spomeniku ne morete misliti, saj menda tudi volapüka in hieroglifov ne pozna, med tem ko še nemščino lomiva. Napisi na spomenik ali tudi pri gostilnah niso merilo za „narodno potenco“ dotičnih pokojnikov ali lastnikov.

Torej: „Sit modus in rebus.“

Zdi se mi, cenjeni g. dohtar, da niste navezali v šopek dišečih cvetlic, ampak le človeških zmot. Ni li zmot, da ste brezobzirni proti možem, ki delajo marljivo na polju človeštva, ki žive za prosveto slovenskega naroda, a midva iščeva rodoljuba na pokopališču v nemškem Gradcu? O saneta simplicitas! Kje sta pesimizem in optimizem, iluzija, vara in resnica? „Vesolni svet je velika zmot“ trdi pisimist; „Sedanji svet je najboljši svet“ trdi optimist; nihilist pravi: „Sveta sploh ni.“ V tej zmedenosti pojmov sva midva junaka, našla sva resnico. Vi jo držite pri zakrinkani glavi, a jaz stojim na polzku repu. Lepa domišljija tvori lepo sliko, kaj ne gosp. dohtar?. Mati Slovenija plaka ob nagrobnih spomenikih v Gradcu in ob slepoti svojih sinov, pa vesela bo v trenutku, ko bo zapazila na robu propada „Slovenstva“ dohtarja Jono z vihrajočo zastavo: „Mrličiči so naši, bodo si v nebesih, v peklu ali v vicah“ „Mrličiči nimajo volje ne želje“ „γωδὶ σε χότος“ bom rekel jaz in Slovenija bo hirala. Čudna domišljija, vir poezije v prozaičnem življenju! Pri nas mariborskih učiteljih je bojznost, Vi pa branite umrle, ki mirno spi in niti imena ne daste svojemu dopisu. Dragi g. dohtar! Bojimo se le sebe, ne fantomov, nam do pike enakih. Glejte, če nisem tudi dohtar vseh ved! Boga se bojim (teolog), pravice ne vidim (jurist), resnice ne najdem (filozof), pamet nudim zoper trmo (mediciner), v očeh drugih pa sem trmast le jaz. Vi menda mislite

tako: ko bi nepristranski mineralog ocenil najina dopisa, bi rekel: „Dohtarja Jone dopis je zlato, Požegarjev dopis je žveplo.“ Vidite, da sem nekoliko tudi psiholog, ki tudi ni brez zmedenih pojmov.

Vsled tega pojasnila je epobalna Krivčeva zadeva dognana, spomenik postavljen z napisom: Sic transit gloria mundi,“ mati Slovenija potolažena, njeni sinovi zopet vidijo, mariborski pedagogi so zopet na pravi poti.

Končno bodeva predlagala to le:

1.) Učiteljsčnikom je pri pouku literature dotičnega naroda povedati, da so napisi na grobnih spomenikih in na drugih krajih važni budilci rodoljuba.

2.) Učitelji imajo vsaj eno uro pred smrtjo določiti, v katerem jeziku je napisati faktum smrti na njih spomenik.

3.) Spomenike in napise priskrbeti imajo rodoljubi z nezmedenimi pojmovi.

Vi, gospod dohtar, utemeljite predloge po pravnih določbah, jaz jih bodem podpiral z vso avtoriteto poboljšane sinu matere Slovenije.

Prijatelj moj, blazniški zdravnik, mi je nekoč rekel: „V občevanju z blaznimi je težko ločiti blaznika od sebe.“ Pri nama bo lajše spoznati, da ste vendar Vi na pravi poti. Bog ve! Dohtarjem prava ne podajem rad desnice, ne bilo bi umestno, še manj varno. Poslovim se torej s „poljskim molkom“ in ostanem

Vaš tihi občudovalec

Požegar,

tač. predsednik uč. dr. marib. okolice.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. Občni zbor „Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ se je vršil 11. kimovca 1902. v zbornici II. mestne šestrazredne deške ljudske šole na Cozjovi cesti.

Podpredsednik Jakob Dimnik otvori mesto zadržanega predsednika občni zbor s prisrčnim pozdravom ter z zahvalo navzočnikom, ki so se zbrali v tolikem številu.

Tajnik g. Kečelj je poročal za l. 1900/1. in 1901/2. približno tako-le: Veleslavni zbor! Predlanski občni zbor je bil 20. kimovca v teh prostorih. V društveno vodstvo so bili izvoljeni: Juraj Režek (predsednik), Jakob Dimnik (podpredsednik), Jožef Cepuder (blagajnik), Alojzij Kečelj (tajnik), Jakob Furlan, Anton Javoršek, Luka Jelene, Avgust Kleč in Janko Žirovnik (odborniki). Preglednikom računov so bili izbrani: Frančišek Bahovec, Maks Josin in Frančišek Schiffrer. Vsled nesklepčnosti na dan 19. septembra 1901. sklicanega občnega zbora je ostal v zmislu 24. § društvenih pravil tudi za leto 1901/2 zgoraj navedeni odbor.

Dospele vloge so se reševale deloma upravnim potom, deloma potom okrožnic ali pa v sejah. Seje so bile 20. kimovca, 28. grudna 1900; 28. sušca, 11. malega srpana, 19. kimovca, 23. grudna 1901.; 26. sušca in 10. malega srpana 1902.

Tekom obeh društvenih let je pristopilo 7 udov, izstopila pa sta dva.

Dne 15. vel. travna 1901. je umrl vpokojeni nadučitelj Ivan E. Borštnik, dne 11. kimovca pa nadučitelj Anton Ozimek. Pokojnika sta bila od ustanovitve pa do svoje smrti člana našega društva. Ivan Borštnik je bil 40 let tudi društveni odbornik. Vso dobo se je pridno ndeleževal odborovih sej ter občnih zborov, in je ves ta čas vstrajno in požrtvovalno deloval v prosep vdovskega društva. V Bogu počivajoči je bil blagega srca in dobrih rok; bil je vsakemu ljub kolega. Mož lepih lastnosti je mnogo prezgodaj ostavil do zopetnega neločljivega združenja svoje najdražje in nas tovariše, zapustivši,

med njimi in nami vez, ki ga ohranjuje in ga bode ohranjevala v hvaležnem in častnem spominu.

Društvo ima 115 plačujočih udov.

Umrla je ena sirota; osem sirot pa je doseglo starost 18 let. Pokojnino ozir. vzgojnino vživa 20 vdov à 200 K, 17 sirot à 60 K in 1 sirota 200 K, skupaj znašajo letni izdatki 5220 K.

Dne 1. avgusta 1900 je bila izžrebana društvena srečka ozir. petprocentna loterijska državna zadolžnica z dne 15. sušca 1860. v znesku 1000 kron. Za izžrebano srečko se je potom deželne vlade dne 22. mal. travna 1901 prejelo 1160 kron.

C. kr. pristojbinski urad v Ljubljani je 3. prosinca 1902. zahteval pristojbinski namestek za dobo od 1. kimovca 1871. do 31. grudna 1900 v skupnem znesku 330.40 K. Dne 15. prosinca 1902. se je vložil proti tej odmeri davka priziv, ki pa do danes še ni rešen; pač pa se je moral namestek vsled ponovljene zahteve plačati.

Sklepom svojega poročila za društveno upravno dobo 1900/1. in 1901/2. je tajnik vljudno prosil, naj bi vsak društvenik deloval v prid temu najpotrebnejšemu društvu, čegar plemeniti namen je podpiranje učiteljskih vdov in sirot. Posebno pa velja izrečena prošnja onim društvnikom dolžnikom, ki pozabljajo svojih danih obljub glede vrnitve glavnice in glede vplačevanja obresti.

Blagajnik Jožef Cepuder je poročal tako-le:

Slavni zbor!

Naše društvo, katero zbornje danes enoinštiridesetkrat, je imelo v minolem letu 115 redno plačujočih članov. Vlanski občni zbor se ni mogel vršiti, ker je bil nesklepčen in ostalo je v odboru in drugod vse pri starem. Mej tem sta umrla dva člana in sicer Ivan Borštnik, bivši nadučitelj v Šmariji, kateri je bil vseh 40 let odbornik in sicer tako reden, da niti jedne seje ni zamudil, kar je sam večkrat pripovedoval z nekakim ponosom. Vzlasti je bilo to težavno zanj, dokler ni bilo dolenjske železnice. Zapustil ni niti vdove niti sirot, in ker ni bil nikdar tudi najmanjše podpore deležen, bilo je njegovo plačevanje edino društvu v korist. Drugi dolgoletni član pa je bil Anton Ozimek, nadučitelj v Dolenjivasi, ki je umrl 11. septembra 1901, zapustivši vdovo in nedoletno siroto. Obema blag spomin!

Društvu so pristopili gg. Bezeg Anton, Banjaloka, Gale Frančišek, Ljubljana, Šabec Avgust, Idrinja, Cvirn Janko, Srednjavas, Šemerl Ivan, Lesce, Lavtižar Frančišek, Smartno pod Šmarnogoro, Zavrl Valentin, Begunje-Gorenjsko. Izstopil je prostovoljno gosp. Frančišek Papler, nadučitelj v Borovnici. Od podpiranih vdov ni odpadla nobena v minolem letu, pač pa prirasla vdova g. Ozimka. Podporo so nehale dobivati do sedaj 3 sirote, dopolnivi 18. leto po § 11 društvenih pravil. Eni siroti je odbor podaljšal podporo za jedno leto, da dovrši gimnazijske študije, namreč siroti Kogejevi. Podpiranih je bilo torej 19 vdov in 23 sirot s skupnim zneskom 5231 K.

Dohodki:

115 članov je vplačalo = mej temi še dva iz lanskega leta =	1408.— K
Pristopnina petih članov	216.50 "
Vračila štirih društvnikov	157.— "
Obresti od posojil petim članom 54 K in obresti od 22 vrednostih papirjev v skupnem znesku	3853.— "
Vrnena kolekovina 20.98 K	} skupaj . . . 3985.03 "
Ostanek od lanskega leta 212.05 "	
Iz hranilnice vzetega 3750.— "	
Vseh dohodkov je bilo torej:	= 9617.53 K.

Troški:

Pokojnina 19 vdovam	3830.— K
Vzgojnina 23 sirotam	1401.— "
Upravna režija	218.79 "
Pristojbina	306.87 "
Posojilo dvema članoma	400.— "
Dostavnina	4.44 "
Na knjigo mest. hranil. št. 29.675 se je naložilo	3300.— "
In letošnji preostanek je znašal	156.43 "
Skupaj	9617.53 K.

Skupnega denarnega prometa je bilo: 19235.06 K.

Imovina:

22 vrednostnih papirjev	90500.— K
Knjižica mestne hranilnice do 1. avgusta 1902 št. 29675	11811.41 "
Učiteljski zaklad do 1. avgusta 1902 št. 9211	7228.65 "
Knjižica slovenske hranilnice do 1. avgusta 1902 št. 694	1163.55 "
Dolžna pisma 9 društvnikov	1577.— "
Ostanek iz letošnjega leta	156.43 "
Elizabetina ustanova, št. 25089 do 1. avg. 1902	277.81 "
Darilo g. c. kr. dež. šol. nadzornika Šumana	50.— "
Skupaj	112.764.85 K.
Vlani pa	112.225.45 "
Je prebitka	539.40 K.

Imenom poročevalcev računov je Maks Josin izjavil, da je račune pregledal in jih našel v najlepšem redu.

Po sprejetju predlaga, da naj se z društvenimi dolžniki najstrožje postopa, če isti niso v skrajno kritičnem položaju, prevzame predsedništvo Janko Žirovnik, ker je bil podpredsednik službeno odpoklican.

Ko se ugodno rešita došli prošnji za podporo, preide še k volitvi.

Izvoljeni so bili a) v odbor: Juraj Režek (predsednik), Jožef Cepuder (blagajnik), Jakob Dimnik, Jakob Furlan, Jožef Gregorin, Anton Javoršek, Luka Jelenc, Alojzij Keecelj in Janko Žirovnik; b) preglednikom računov: Frančišek Gale, Maks Josin in Frančišek Marolt.

Književnost in umetnost.

Slovenska Šolska Matica. (Dalje.) Največje znanstvene vrednosti je pa: "O pouku slovenskega jezika." Njega dosedanje smeri in bodoča naloga. Spisal dr. Fr. Ilešič. Vsebina: Kazalo stvari in imen. — Predgovor. Uvod. I. Pisanje in branje. II. Berivo, a) ljudskošolsko, b) srednješolsko. III. Povest književnosti. IV. Slovniški pouk, a) v ljudski šoli, b) v srednji šoli. Smoter in snov slovniškega pouka. V. Slovenščina kot slovansko narečje. § 1. Protestantizem (humanizem). § 2. Prosvetljenost, filozofija, sistem. § 3. Romantika in ilirizem. § 4. „Staroslovenska“ doba. § 5. Zgodovinski posnetek. Teze. — Literarne opombe. 1.) Tisk in založništvo naših šolskih knjig. 2.) Slovniška terminologija. 3.) Prva slovenska metodika. 4.) Pregled po stari hrvaški (glagolski) in srbski (cirilski) šolski književnosti. 5.) Manjše opombe. (O metodi pisanja in o lepopisju).

Popravek. V oceni „Računica za obče ljudske šole“ naj se čita v 19. vrsti „bile“ nam. bili; v 48. vrsti Koliko *hl* strni itd; v 47. vrsti 38 *hl* in ne 38 *hl*; v 51. vrsti „koliko *m* je drevo itd.; v 60. vrsti (1 kr. = 2 h), nam. (1 kr. — 2 h).

Vestnik.

Nekaj o ljubljanskem ljudskem šolstvu. Zadnji čas se je bavila javnost z ljubljanskim ljudskim šolstvom. Povdarjalo se je marsikaj, kar ne odgovarja istinitosti ljubljanskih šolskih razmer. Res je sicer, da sta se opustili dve paralelki, a storilo se je to edino le iz ekonomičnih ozirov, ker mesto ljubljansko vendar ni primorano, da bi sprejemalo v svoje šole tudi okoliške otroke. Letos se je mnogim okoliškim otrokom odklonil vsprejem v ljubljanske šole. Vsled tega se je število otrok na mestnih šolah zdatno zmanjšalo. Kakor čujemo, se pa prihodnje leto sploh noben okoliški otrok ne bo smel vsprejeti v mestne šole. Le ta energični nastop mestne občine proti okoliškim otrokom bo prisilil okoliške občine, da si zidajo, oziroma razširijo svoje šole. V Šiški n. pr. bi morala biti že davno petrazredna deška in petrazredna dekliška